

5776

Torah from Around the World

Het Goddelijke attribuut van chesed (liefde en goedheid) zei: „Zolang Awraham er was, had ik niets te doen, want hij deed mijn werk in mijn plaats.” Sefer HaBahir

Sjabbat 7 februari 2016 / 26 sjewat 5776, Misjpatiem, Sjemot/Exodus 21:1 - 24:18

Tanach, blz. 151 - 159

Haftara: Tehillim/Psalm 15:1 - 5

Tanach: blz. 1250

Commentaar: rabbijn Corrie Zeidler. Zij is rabbijn van LJG Brabant en LJG Gelderland en werkt bij justitie.

De puzzelstukjes herleggen

Onze sidra, Misjpatiem, begint met: „*We'élé hamisjpatiem asjer tasim lifnéhem*” – Dit zijn de regels die je voor hen legt. Het is een sidra vol regels, meer dan vijftig mitswot staan er in. Veel voorschriften die het leven regelen tussen de mens en zijn medemens, de mens en de maatschappij, de mens en de ‘ander’, de zwakke, de sterke, de buurman, dieren en planten.

Veel van deze sociale wetten zijn ook voor onze tijd relevant, zoals: „Laat je niet door de meerderheid er toe overhalen iets onrechtvaardigs te doen, en als je in een rechtszaak getuigt, verdraai het recht dan niet door je naar de meerderheid te richten.” Of „Neem geen steekpenningen aan, want steekpenningen maken zienden blind en eerlijke mensen tot leugenaars.”

Het is een goed gebruik in de joodse traditie om het vaak over *tsedek* te hebben. Wat leert de Tora ons over onze houding jegens degenen die zwakker zijn dan wij? Van nature wil de mens anderen overheersen, dat leert de geschiedenis ons wel. De Tora probeert ons echter te leren die drang te beheersen, vooral in onze omgang met de zwakken, die geen of minder bescherming hebben dan wij. In onze sidra worden er drie groepen vermeld: de *ger*, de wees en de weduwe, en de arme. Ik ga het hebben over de *ger*.

In de Tora wordt met het woord *ger* iets anders bedoeld dan vandaag: *ger* is iemand die bij het volk Israël woont (het woord is van dezelfde stam als het werkwoord *lagoer*, wonen), ook wel vertaald als ‘de vreemdeling’. Pas veel later heeft het woord *ger* de betekenis gekregen van iemand die joods is geworden, iemand die zich bij het joodse volk heeft gevoegd, niet alleen wat betreft woonplaats, maar ook wat betreft religie en identiteit.

Zesendertig keer - meer dan enig andere mitswa - waarschuwt de Tora ons ervoor de *ger* niet uit te buiten of te onderdrukken – we waren immers zelf *geriem* in Egypte en werden vele malen onderdrukt, en moeten weten hoe een *ger*, een vreemdeling, een onderdrukte zich voelt. Als een volk dat zelf heeft ervaren hoe het voelt om ‘de ander’ te zijn, moeten we dubbel en dwars opletten hoe we die ander, onder wie de *ger*, behandelen.

Het Jodendom is geen missionair geloof, het probeert geen zieltjes te winnen. In de loop der eeuwen stonden de rabbijnen ambivalent tegenover de *geriem* – is het nu goed voor het volk om mensen van buitenaf op te nemen, of juist slecht? Maar het is een feit dat gedurende onze hele geschiedenis er *geriem* zijn geweest.

Awraham is de eerste *ger*, hij heeft God gehoord en is in Hem gaan geloven. Awraham wordt als de eerste jood beschouwd, we kunnen dus zeggen dat het Jodendom gebaseerd is op een *ger*. Een andere bekende *ger*, of eigenlijk *gioret*, is Ruth, de Moabitische vrouw die met haar schoonmoeder Naomi terugkeerde naar het land Kenaän, daar met Boaz trouwde en de grootmoeder van koning David werd. Het enige dat Ruth hiervoor deed was zeggen: „Jouw land is mijn land, jouw God is mijn God.” Het feit dat ze in het huis van haar joodse schoonmoeder woonde, en haar gebruiken naleefde, maakte haar joods. En niemand zou durven zeggen dat Awraham of Ruth minder joods zijn omdat ze niet joods zijn geboren, maar het zijn geworden.

Er is een mooie midrasj die dat verwoordt:

„De Leviet en de *ger* kwamen” – Mosjé zei tegen Hakadosj Baroech Hoe (de Heilige Gezegend zij Hij): ‘Eeuwige, is de *ger* voor U net als een Leviet?’ De Eeuwige zei: ‘Hij is groter, omdat hij terwille van Mijn naam joods is geworden.’

Dat is te vergelijken met een hert dat in de woestijn was opgegroeid en zich uit zichzelf bij een kudde schapen had gevoegd. De herder gaf hem eten en drinken en hield meer van hem dan van zijn kudde.

Men vroeg hem: ‘Waarom houd je meer van dat hert dan van de schapen?’ Hij zei: ‘Ik heb zo gezwogen voor mijn kudde, hen ’s ochtends naar buiten geleid, hen ’s avonds naar binnen gebracht totdat ze groot waren. Maar dit hert is groot geworden in de woestijn en in het bos en kwam uit zichzelf naar mijn kudde, daarom houd ik ervan.’

Zo zegt ook Hakadosj Baroech Hoe: „Ik heb zo gezwogen voor het volk Jisraël, ik heb het uit Egypte geleid, het manna gegeven, kwartels uit de lucht laten komen, water uit de put voor hen opgehaald, hen omgeven met wolken van heiligheid totdat het de Tora op zich nam. Maar de *ger* kwam uit zichzelf. Daarom is hij voor Mij net als Jisraël, net als een Leviet.”

Regelmatig nemen we een nieuwe *ger* op in onze gemeente, een nieuw hert in de al bestaande kudde schapen die wij zijn als gemeente. De *ger* is als een pasgeboren kind, dat na het mikwe zijn nieuwe leven als Jood begint. Laten we samen, als gemeente, deze nieuwe Joden met

open armen ontvangen en helpen op hun weg – zodat zij zich thuis zullen voelen in hun nieuwe kudde.

Het is soms moeilijk om steeds weer nieuwe mensen op te nemen, er komen nieuwe stukjes bij, en de puzzel moet opnieuw gelegd worden voordat het vertrouwd voelt. Maar ieder van ons was eens ‘de nieuwe’, of het nu als *ger* was, als geboren jood of als ‘vaderjood’. Uiteindelijk maakt het niet uit wie er altijd al was en wie er net is, we zijn samen een gemeente die verantwoordelijk is voor elkaar, die samen wil bijdragen aan een levend Jodendom, die van elkaar wil leren en elkaar wil verrijken.

Dus laten we niet vergeten dat ook wij *geriem*, vreemdelingen, waren in Egypte. Maar nadat we gehoor hadden gegeven aan de roep van God hebben we ons uit onze slavernij bevrijd en samen de Tora gekregen en samen het beloofde land bereikt.

Sjabbat sjalom.